

DYSLEKSJA ROZWOJOWA- SPECYFICZNE TRUDNOŚCI W NAUCE CZYTANIA I PISANIA

- ✚ Od kilkunastu lat systematycznie wzrasta liczba dzieci i młodzieży zgłaszanych do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, podejrzanych o dysleksję rozwojową.
- ✚ Badania prowadzone w Polsce wskazują, że dysleksja rozwojowa występuje u około 15 % populacji uczniów. Oznacza to, że w każdej klasie można spotkać średnio troje dzieci z tym problemem, a co najmniej jedno dziecko ma specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu.
- ✚ Można uznać, zatem, że dysleksja to nie tylko problem indywidualny, ale także społeczny. Liczba uczniów z dysleksją ciągle rośnie ze względu na zwiększenie liczby dzieci pochodzących z zagrożonych cięż i trudnych porodów.
- ✚ Niekorzystne czynniki kulturowe, takie jak brak naturalnych okazji do ćwiczenia funkcji uczestniczących w czytaniu i pisaniu oraz brak kontaktu z książką, którą wypiera telewizja i gry komputerowe również są przyczyną wzrastającej liczby uczniów z dysleksją.
- ✚ Po raz pierwszy termin „**dysleksja rozwojowa**” pojawił się w 1896 r. i dotyczył specyficznych trudności w czytaniu u 14-letniego chłopca, **który prawidłowo rozwijał się intelektualnie i nie miał zaburzonego zmysłu wzroku i słuchu.**
- ✚ Obecnie terminem **dysleksja rozwojowa** określa się **specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci o prawidłowym rozwoju intelektualnym.** Wynikają one często z **nieprawidłowości w rozwoju dziecka: czynności mowy, spostrzegawczości, pamięci słuchowej i wzrokowej, ruchu, koncentracji, orientacji przestrzennej i w schemacie ciała czy też rozróżniania kierunków na płaszczyźnie.**

Trudności te mogą przyjmować różną postać:

- ✚ **Dysleksji właściwej:** specyficznych trudności w czytaniu,
- ✚ **Dysgrafii:** trudności w opanowaniu poprawnego poziomu pisania,
- ✚ **Dysortografii:** trudności w stosowaniu zasad poprawnej pisowni- dotyczy to nie tylko wąsko rozumianej ortografii.
- ✚ **Dzieci z wymienionych grup mogą mieć podobne trudności w czytaniu i pisaniu, ale przyczyny tych kłopotów mają inne źródła i nie można wówczas mówić o dysleksji.**
- ✚ Symptodem dysleksji nie jest również niska motywacja do nauki, może one jedynie stanowić przyczynę trudności w uczeniu się, w tym 3 do 4% to przypadki dużego nasilenia dysleksji, które określa się mianem głębokiej postaci dysleksji.
- ✚ **Przyczyny trudności w czytaniu i pisaniu:**
- ✓ Często występują w wypadkach **upośledzenia umysłowego** i wówczas pojawiają się one na tle ogólnych trudności w uczeniu się

niemal wszystkich przedmiotów. Uczniowie z takimi problemami wymagają specjalnych metod nauczania i specjalnego programu edukacyjnego.

- ✓ Podobnie jest z dziećmi z **inteligencją niższą niż przeciętna** mają trudności w nauce, w tym również w czytaniu i pisaniu.
- ✓ Trudności w czytaniu i pisaniu mogą występować też u dzieci z powodu **wad wzroku i słuchu**. W tym wypadku problem można zlikwidować, stosując się do zaleceń okulisty lub laryngologa i foniatry.
- ✓ U niektórych z tych dzieci można zdiagnozować dysleksję rozwojową, gdy zasadniczą przyczyną ich trudności leży w zaburzeniach typowych dla specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu.
- ✓ Trudności mają również dzieci **zaniedbane środowiskowo**, które nie widzą w domu rodziców czytających książki, którym nie czyta się i nie rozwija zainteresowania książką.

Uwaga !! We wszystkich wymienionych przypadkach mamy do czynienia z trudnościami w czytaniu i pisaniu, ale nie z dysleksją rozwojową.

- ✚ Już w wieku przedszkolnym można rozpoznawać objawy, które cechują dzieci z tak zwanego „**ryzyka dysleksji**”.

Objawy:

Wiek przedszkolny (3-5 lat): objawy „ryzyka dysleksji”:

- Opóźniony rozwój ruchowy, trudności z utrzymaniem równowagi, koordynacją ruchów, niechęć do zabaw ruchowych,
- Mała sprawność ruchowa rąk podczas czynności samoobsługowych, rysowania (rysunki na słabym poziomie, niechęć do rysowania),
- Opóźniony rozwój mowy, trudności z wypowiedaniem złożonych słów, zapamiętywaniem nazw szeregów nazw np. pór roku, posiłków.

Klasa „0” (6-7 lat):

- Trudności z wymową (przekręcanie słów), wadliwa wymowa, błędy gramatyczne,
- Trudności z zapamiętywaniem wierszyków i piosenek,
- Trudności z odróżnianiem podobnych głosek, z wydzielaniem sylab i głosek ze słów oraz łączeniem ich w słowa (analizą, syntezą sylabową i głoskową),
- Niechęć do rysowania, trudności z odtwarzaniem figur, wzorów o „szlaczków”,
- Oburęczność, mylenie prawej i lewej ręki, nogi itp.,
- Trudności w nauce czytania (realizacji programu klasy „0”).

Młodszy wiek szkolny (kl. I-III):

- Utrzymywanie się powyższych objawów zaburzeń i trudności w uczeniu się,

- Trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, szeregów nazw (dni tygodni, miesiące), tabliczki mnożenia, dat, zapisywania liczb wielocyfrowych,
- Mylenie liter podobnych pod względem kształtu (p-b-d-g, m-n, l-l-t, m-w),
- Mylenie liter odpowiadających głoskom podobnym dźwiękowo (d-t, g-k, z-s),
- Opuszczanie, dodawanie, przestawianie liter, sylab oraz rozdzielanie wyrazów,
- Trudności z pisownią zmiękczeń, głosek nosowych,
- Brzydkie pismo, niestaranny rysunek.

Starszy wiek szkolny (powyżej kl. V):

- Trudności w czytaniu często zmniejszają się lub ustępują,
- Trudności w pisaniu mogą ograniczać się głównie do błędów ortograficznych,
- Trudności mogą uogólnić się na inne przedmioty np. języki obce.
- Jeżeli wyżej wymienione symptomy oraz trudności w pisaniu i czytaniu utrzymują się u dzieci w klasie drugiej pomimo pomocy udzielanej przez rodziców w domu i właściwej pracy nauczyciela w szkole, należy przeprowadzić badania diagnostyczne w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, w celu stwierdzenia, co jest przyczyną owych zaburzeń. Jedną z nich może być właśnie dysleksja.

✚ Przyczyny dysleksji rozwojowej:

- Badania naukowe prowadzone od lat 80. dowiodły, że dysleksja rozwojowa ma podłoże genetyczne, a więc jest dziedziczna.
- Może też być spowodowana zmianami w centralnym układzie nerwowym, wywołanymi nieprawidłowym rozwojem w okresie prenatalnym i oddziaływaniem szkodliwych czynników w okresie porodu i po urodzeniu.
- Bezpośrednią przyczyną trudności o charakterze dyslektycznym jest nieharmonijny rozwój **psychosomatyczny dziecka**, co oznacza, że niektóre funkcje rozwijają się dobrze lub ponadprzeciętnie, inne zaś z wyjątkowym opóźnieniem. **Dotyczy to przede wszystkim zaburzeń rozwoju tych funkcji poznawczych i ruchowych, które biorą udział w czytaniu i pisaniu oraz ich współdziałania.**

Nieprawidłowości rozwoju funkcji słuchowo-językowych objawiają się, jako zaburzenia uwagi, pamięci i percepcji słuchowej.

Dziecko wówczas:

- ✓ Nie dostrzega różnicy pomiędzy głoskami, myli je podczas zapisywania, myli wyrazy różniące się jedną głoską,
- ✓ Ma trudności z dokonywaniem analizy sylabowej, a także głoskowej, czyli wydzielenia sylab i głosek ze słów, czego konsekwencją jest

opuszczanie lub dodawanie liter, czy sylab w zapisywanych wyrazach, z tego powodu dziecko może nie umieć rozpoznawać rymujących się słów, przekręca wyrazy podczas pisania,

- ✓ Opuszcza wyrazy podczas dyktanda, ma trudności z przypomnieniem sobie właściwego słowa podczas pisania samodzielnego oraz podczas czytania.

Zaburzenia funkcji wzrokowych powodują:

- ✓ W klasie 0 i I trudności z zapamiętywaniem liter i ich odróżnianiem, stąd mylenie liter podobnych pod względem kształtu (t=l-l, m=n), z zapamiętaniem kształtu występujących liter (F, H, Ł),
- ✓ Trudności w nauce czytania elementarnego (tzw. dekodowania), ponieważ nieprawidłowe rozpoznawanie liter uniemożliwia sprawne literowanie, czyli odnoszenie do spostrzeganych liter przypisanych im głosek, co w dalszym etapie wydłuża dokonywanie syntezy i odczytanie wyrazu,
- ✓ Trudności z utrwalaniem poprawnej pisowni wyrazów zawierających trudność ortograficzną.

Deficyty rozwoju funkcji ruchowych a zwłaszcza motoryki rąk, powodują:

- ✓ Wolne tempo pisania,
- ✓ Niski poziom graficzny pisma,
- ✓ Łatwe męczenie się ręki,
- ✓ Trudność zapamiętywania wzorców ruchowych.
- ✓ Zakłócenia lateralizacji, takie jak oburęczność, zamiast oczekiwanej prawo- lub leworęczności u dziecka powyżej 7 lat, dwuocność, czy tak zwana skrzyżowana lateralizacja, np. praworęczność i lewobocność, nie muszą powodować trudności, lecz obserwuje się, że często występują u dzieci dyslektycznych w powiązaniu z innymi zaburzeniami.

Zaburzenia orientacji utrudniają rozpoznawanie kierunków w przestrzeni i orientację w lewej i prawej stronie własnego ciała.

Dzieci z takimi zaburzeniami:

- ✓ Często mylą litery o podobnych kształtach, lecz inaczej położonych w przestrzeni, jak: p=b=d=g,
- ✓ Piszą litery „lustrzane”, rozpoczynając naukę pisania w klasie pierwszej zapisują wyrazy a nawet całe działania matematyczne od strony prawej do lewej.

Podsumowanie:

↪ „Dysleksja to nie zwolnienie z pracy, a skierowanie do niej”.

↪ Zgodnie z dewizą prof. Marty Bogdanowicz.

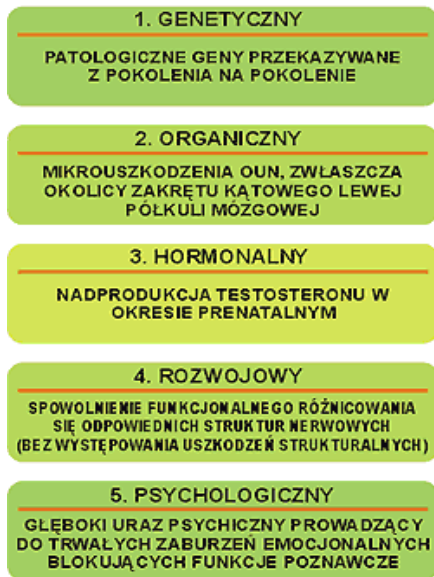
↪ Tylko dodatkowe ćwiczenia i systematyczna praca rodzica i ucznia mogą zminimalizować trudności!

↪ Nie ćwiczą, nie starają się pracować nad swoimi problemami. Skutek jest taki, że wiele kłopotów z dysleksją, które zdołaliby pokonać, będzie im utrudniało dorosłe życie.

Uwaga !

- ✦ Wyniki badań wykazują, że dysleksja nie mija z wiekiem. Ponadto stwierdzono, że pewna grupa młodzieży dyslektycznej częściej powtarza klasy w szkole podstawowej i średniej niż ich rówieśnicy, na ogół z powodu kłopotów z językiem polskim i obcym.
- ✦ Zmienia szkoły ze względu na trudności w nauce, częściej popada w konflikt z nauczycielami.
- ✦ Zbyt trudne zadania i zbyt częste niepowodzenia prowadzą niejednokrotnie do obniżonej samooceny, depresji, nerwic i zachowań antyspołecznych.
- ✦ Prawdopodobnie uczniowie nie potrafiący przewyciężyć i kompensować trudności dyslektycznych w szkole podstawowej rezygnują z nauki w szkołach średnich, co zamyka im drogę na wyższe studia.
- ✦ Mimo to dysleksja nie przekreśla możliwości odniesienia sukcesów w nauce i nie skazuje z góry na przegraną.
- ✦ Z badań wynika, że ta grupa młodzieży charakteryzuje się sprzyjającymi cechami osobowości, takimi jak: większa potrzeba osiągnięć, dominacji, autonomii, większa niekonwencjonalność i pewność siebie.
- ✦ Ta grupa młodzieży wyróżnia się wyższym poziomem dojrzałości emocjonalnej, aktywności, optymizmu, łatwiej znosi porażki, dysponuje lepszymi umiejętnościami społecznymi.
- ✦ Czynnikiem kompensującym trudności dyslektyczne jest więc dla tej grupy młodzieży osobowość, wiara w siebie, swe możliwości i osiągnięcia.
- ✦ Na sukces tych młodych ludzi wpłynęły również sprzyjające warunki zewnętrzne wczesnie podjęta terapia, zrozumienie przez nauczycieli, wsparcie przez rodziców, pomoc innego rodzaju. Młodzież ta podjęła dalszą naukę na studiach wyższych.

**WYZNACZNIKI
(MOGĄ ODDZIAŁYWAĆ ŁĄCZNIE
BĄDŹ WIZOLACJI)**

**WARUNKI
(MUSZĄ WSPÓLWYSTĘPOWAĆ)**

